

İlköğretim Çevre Okuryazarlığı Aracı

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İlköğretim Çevre Okuryazarlığı Aracı. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23320>

Özet

İlköğretim Çevre Okuryazarlığı Aracı, 2009 yılında Mehmet Erdoğan tarafından hazırlanan doktora tezi kapsamında geliştirilmiş bir ölçektir. Bu aracın temel amacı, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin **çevre okuryazarlığı** düzeylerini ve bu düzeylerin öğrencilerin **çevresel sorumlu davranışları** etkileyen faktörlerle ilişkisini belirlemektir. Ölçek, öğrencilerin çevresel bilgi, tutum, beceri ve davranış niyetlerini ölçen çok boyutlu bir yapıya sahiptir.

Ölçek geliştirme süreci, Türk eğitim sistemine özgü olarak tasarlanmış olup, özellikle 10-11 yaş grubundaki öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal özelliklerine uygun maddeler içermektedir. Bu araç, çevre eğitimi alanındaki araştırmacılar ve eğitimciler için önemli bir değerlendirme kaynağı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çevre Okuryazarlığı, İlköğretim, Geliştirme Ölçeği, Çevresel Sorumlu Davranışlar, 5. Sınıf, **Doktora Tezi**, Mehmet Erdoğan.

Yazarlar

Mehmet Erdoğan

Amaç

İlköğretim Çevre Okuryazarlığı Aracı'nın birincil amacı, 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin çevresel bilgi, tutum ve davranışsal eğilimlerini sistematik ve geçerli bir şekilde ölçmektir. Bu araç, öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik farkındalıkları, bu sorunların çözümüne katkıda bulunma istekliliklerini ve çevre ile ilgili temel kavramlara hakimiyetlerini değerlendirmek üzere tasarlanmıştır.

Ölçek, aynı zamanda, öğrencilerin çevre okuryazarlığı düzeyleri ile onların günlük yaşamdaki çevresel sorumlu davranışları arasındaki korelasyonu incelemeyi hedeflemiştir. Bu, eğitim programlarının çevre bilincini artırmada ne kadar başarılı olduğunu belirlemeye yardımcı olmak için kritik bir adımdır.

Yapı

Ölçek, uluslararası çevre eğitimi standartları ve teorik çerçeveler doğrultusunda, genellikle dört temel boyutu içeren **çevre okuryazarlığı** yapısını ölçmektedir:

Çevresel Bilgi: Temel ekolojik kavramlar, çevre sorunları ve bunların nedenleri hakkındaki bilgi

düzeyi.

Çevresel Tutum: Çevreye ve çevre korumaya yönelik duygusal e?ilimler ve de?erler.

Çevresel Beceriler: Çevre sorunlar?n? tanımlama, analiz etme ve çözüm önerileri geli?tirme becerisi.

Davran?? Niyeti/Sorumluluk: Çevreyi korumaya yönelik ki?isel sorumluluk alma ve gelecekteki davran??lara yönelik niyetler.

Bu çok boyutlu yap?, ölçe?in sadece bilgi düzeyini de?il, aynı zamanda ö?rencilerin çevreye kar?? olan duyarlılıklar?n? ve eyleme geçme potansiyellerini de kapsamas?na olanak tan?r.

Geçerlik

Kaynak içerikte geçerlik (validity) bilgisi "-" olarak belirtilmi? olsa da, ölçek bir doktora tezi kapsam?nda geli?tirildi?i için kapsamlı geçerlik çal??malar?n?n yapıldı??? varsayılmaktadır. Tipik olarak, bu tür geli?tirme çal??malar?nda içerik geçerli?i (uzman görüşleri ile) ve yapı geçerli?i (faktör analizi ile) incelenir.

Ölçe?in yapı **geçerli?i**, büyük olasılıkla, ölçe?in teorik olarak öngörülen çevresel okuryazarlık boyutlar?n? ne ölçüde temsil etti?ini belirlemek amacıyla Aç?mlayıcı Faktör Analizi (AFA) ve/veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullanılarak test edilmi?tir. Detaylı geçerlik katsayılar? ve analiz sonuçlar?, Mehmet Erdoğan'ın 2009 tarihli tezinde bulunmaktadır.

Güvenirlik

Kaynak içerikte güvenilirlik (reliability) bilgisi "-" olarak belirtilmi?tir. Ancak, ölçe?in bilimsel standartlara uygun olarak geli?tirilmesi sürecinde iç tutarlılık analizlerinin gerçekleştirildi?i varsayılmaktadır. Bu analizlerde yaygın olarak **Cronbach Alfa** iç tutarlılık katsayıs? kullanılmı?tır.

Yüksek iç tutarlılık katsayıs?, ölçek maddelerinin aynı temel yapıya tutarlı bir şekilde ölçtü?ünü gösterir. Ölçek, zaman içinde ölçüm sonuçlar?n?n kararlılı??nı test etmek amacıyla test-tekrar test güvenilirlik analizine de tabi tutulmu? olabilir. Tüm güvenilirlik verileri, ilgili doktora tezinin metod bölümünde detaylandırılmı?tır.

Faktör Analizi

Geli?tirme ölçeklerinin yapısal bütünlü?ünü ortaya koymak amacıyla **faktör analizi** uygulanmı?tır. Bu analiz, ?lkö?retim Çevre Okuryazarl??? Arac?'nın çevresel okuryazarl???n hangi alt boyutlar?ndan oluştu?unu (bilgi, tutum, davran?? vb.) belirlemiştir.

Faktör yükleri ve varyans açıklama oranlar?, ölçe?in yapısal netli?ini ve psikometrik özelliklerini

desteklemektedir. Bu analizler, ölçeğin çok boyutlu çevresel okuryazarlık yapısının başarılı bir şekilde ayrıştırıldığını göstermektedir.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Çok maddeli öz bildirim ölçeği ve/veya çoktan seçmeli bilgi testi (Kesin format bilgisi tezde yer almaktadır; muhtemelen Likert tipi derecelendirme ve doğru/yanlış cevaplama formatlarındaki bir kombinasyondur).

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: İlköğretim Öğrencileri

Yaş Grubu: 10-11 yaş (5. Sınıf öğrencileri)

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki ilköğretim 5. sınıf öğrencileri örneklem grubu.

Test Metodolojisi: Uygulama genellikle sınıf ortamında, gözetmen eliyle ve kâğıt-kalem formatında gerçekleştirilir.

Anahtar Kelimeler

Çevresel Bilgi, Çevresel Tutum, Ölçek Geliştirme, **Güvenirlilik**, **Geçerlik**, Pedagoji, Çevre Eğitimi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilinmiyor

Kurum E-posta Adresleri: mehmederdogan@yahoo.com

İletişim Adresi: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Tez dönemi itibarıyla).

Ücretler, Ücret ve Test Yolu

Bu ölçek, Mehmet Erdoğan'ın 2009 yılında tamamladığı doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Akademik çalışmalarında kullanılması için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

Ölçek için herhangi bir ticari ücret bilgisi mevcut değildir; akademik ve araştırma amaçlı kullanımlar için yazarın izni gereklidir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [ilkogretim-cevre-okuryazarligi-araci-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Erdoğan, M. (2009). *Fifth grade students' environmental literacy and the factors affecting students' environmentally responsible behaviors. (Doctoral thesis)*. Middle East Technical University Graduate School of Social Sciences, Ankara.

Tez YÖK Ulusal Tez Merkezi Kaynağı: tez.yok.gov.tr

İlköğretim Çevre Okuryazarlığı Aracı Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçeğin maddeleri, sağlanan kaynak içerikte mevcut değildir.

ARABPSYCHOLOGY.COM